

ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

GOOD GOVERNANCE OF ADMINISTRATION OF NAPRADU MUNICIPALITY KHOKPOH DISTRICT, PATTANI PROVINCE

เสาวลักษณ์ ณ พัทลุง*

Saowaluk Na Phatthalung

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลและเปรียบเทียบการบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรภายในเทศบาล รวม 120 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบเอฟ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และหลักธรรมาภิบาลที่มีระดับการบริหารจัดการสูงสุด คือ หลักคุณธรรม รองลงมา คือ หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ และบุคลากรภายในเทศบาลที่มีตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกัน มีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของสมาชิกภายในเทศบาลไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรภายในเทศบาลที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และกอง/หน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกันมีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของบุคลากรภายในเทศบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 บุคลากรภายในเทศบาลที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล,การบริหารจัดการ,เทศบาลตำบล

ABSTRACT

This research aims to study the practices and operations regarding good governance in management within the municipality and comparison of the municipal management according to the principles of good governance by classified the personal factors of 120 local personnel. The research tool is questionnaire, the total confidence value is 0.91. The research tool is questionnaire, total

* อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

confidence value is 0.91, standard deviation and F test. The results of the research showed that the level of implementation and operation of good governance in municipal administration in all 6 sides, the overall picture is at the highest level. And the principle of good governance with the highest management level is moral principles, followed by the principle of transparency, principles of responsibility, rule of law, principles of value and principles of participation respectively. The personnel within job municipality with position and different working periods, there is no difference in the performance and operation of members within the municipality. As for personnel within municipality with gender, age, education level and the division / subordinate unit with different performance and operation of personnel within the municipality differing significantly at the level of 0.05. Personnel within the municipality with different working periods, there is no difference in the practice and operation of good governance in municipal administration in all aspects.

Keywords: good governance, administration, municipality district

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันมี 2 ระบบ คือ ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และระบบพิเศษ ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่ง ปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา บวรศักดิ์ อูวรรณโณ¹ ซึ่งเจตนาารมณ์ของการปกครองท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดเพื่อพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะความต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบตนเองและเท่ากับเป็นการเพิ่มความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการบริการสาธารณะให้ทั่วถึงและตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตามความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่น หน่วยงาน องค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และสถาบัน

พระปกเกล้า ได้มีมาตรการ กลไกเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการให้รางวัลแก่ท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่นกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับ ดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกา² หลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดไว้ใน

¹ บวรศักดิ์ อูวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนม, 2542).

² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 48.17 พฤศจิกายน 2542

มาตรา 52 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้วยวิธีการต่างๆ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

เทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม จัดสำนึก คุณธรรมและจริยธรรมของประชาชนเพื่อการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งนี้การบริหารงานได้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล อันเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญสูงสุด มาใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตามภารกิจและบทบาทในการให้บริการสาธารณะและพัฒนาท้องถิ่นให้น่าอยู่ เพื่อตอบสนองความต้องการประชาชนให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จต่างๆ ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะความร่วมมือจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบล ที่ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ ซึ่งการผนึกกำลังความร่วมมือ ย่อมนำไปสู่การปฏิรูปให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากการกระจายอำนาจการตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกันนับเป็นกลไกในการตรวจสอบ รวมทั้งถ่วงดุลการบริหารงานของภาคราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้³ นำไปสู่การมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีทุกระดับของ ดังกำหนดในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา ทำให้เทศบาลได้รับรางวัลธรรมาภิบาลจากคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดปัตตานี และมีผลงานดีเด่นตามหลักธรรมาภิบาล เรื่อง การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการประจำปี 2555⁴

ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ว่ามีระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเทศบาลตำบลมากน้อยเพียงใด เพื่อนำหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาประดู่มาเป็นแนวทางเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเทศบาลอื่นและเป็นหลักในการทำงานเพื่อรับใช้ชุมชน สังคมและประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

³ สถาบันพระปกเกล้า, โครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กรไปสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548).

⁴ เทศบาลตำบลนาประดู่. แผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา 5 ปี (พ.ศ.2553-2557). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2555 จากเว็บไซต์ <http://www.napradu.go.th/org/plan>

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2. ประชากร เป็นสมาชิกสภาเทศบาล 12 คน ผู้บริหาร 15 คน พนักงาน 80 คน และลูกจ้าง 65 คน รวมทั้งหมด จำนวน 172 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับประชากรทั้งหมด

แนวคิด ทฤษฎี

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและความยุติธรรม รวมทั้งความรัดกุมและความรวดเร็วด้วย

2. หลักคุณธรรม (Morality)

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต

3. หลักความโปร่งใส (Accountability)

หลักความโปร่งใส หมายถึง ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสบุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานโดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility)

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาและเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งการยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness of economy)

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงหรือให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ให้สมบุรณ์ยั่งยืน

วาสนา ธรรมจักร⁵ ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่าสภาพการปฏิบัติงานตามหลัก ธรรมาภิบาล 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้พบว่า หลักความโปร่งใส เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

สาทิพย์ บุญมี⁶ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากหลักธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วม รองลงมาคือ หลักคุณธรรม แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกลไกที่สำคัญในการกระจายอำนาจการพัฒนาสู่ท้องถิ่น การที่การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ภายใต้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการฝึกอบรม เรียนรู้เพิ่มเติม พัฒนาตนเองเกิดความชำนาญในการบริหารการพัฒนา ในการบริหารการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำท้องถิ่น และการได้รับการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกให้เอื้อต่อการเป็นผู้นำและการบริหารงาน ดังนั้นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกัน ในการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบ หลายๆฝ่ายต้องเข้าไปช่วยกันพัฒนากระบวนการบริหารให้เกิดความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาไว้แล้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เปรียบเทียบธรรมาภิบาลภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำธรรมาภิบาลมาใช้บริหารจัดการเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

⁵ วาสนา ธรรมจักร, การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดแพร่, การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, (2551), หน้า บทคัดย่อ

⁶ สาทิพย์ บุญมี, การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2553

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นสมาชิกสภาเทศบาล 10 คน ผู้บริหาร 10 คน พนักงานเทศบาล 82 คน และลูกจ้างประจำ 43 คน รวมทั้งหมด จำนวน 145 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการใช้ การสุ่มตัวอย่าง สุ่มมัล ดิรกานันท์⁷ โดยใช้ตารางหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในรูปร้อยละ ได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากค่าสัดส่วนของประชากร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: แสดงการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากค่าสัดส่วนของประชากร

ขนาดของประชากร (N)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (n)
100-200	80%
300-400	60%
500-700	45%
1,000-1,500	30%
2,000-2,500	20%
3,000-4,000	15%
5,000-6,000	8%
7,000-10,000	6%

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จึงหาขนาดกลุ่ม ตัวอย่างในรูปร้อยละ โดยประชากรทั้งหมด 145 คน ตามตาราง มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 เมื่อคิดอัตราส่วนแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีลักษณะเครื่องมือ กระบวนการสร้าง การหาคุณภาพ การให้คะแนนและเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถาม (Questionnaire)

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรทุกคนที่ปฏิบัติงานภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี รวมทั้งหมด 145 คน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check – lists) จำนวน 6

⁷ สุมิล ดิรกานันท์, การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน กองหรือหน่วยงานที่สังกัด และระยะเวลาในการทำงาน

ตอนที่ 2 ธรรมชาติของบุคลากรภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นคำถามวัดระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามแนวคิดหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) นำแบบสอบถามไปทดลองหาคุณภาพ (Try Out) โดยนำไปใช้กับตัวแทนบุคลากรในเทศบาลจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่เป็นบุคลากรเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ได้แก่

(1) บุคลากรเทศบาลตำบลโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน

(2) บุคลากรเทศบาลตำบลมะกูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน และ

(3) บุคลากรเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน แล้ว

นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (the Coefficient of Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ถ้าจำแนกค่าความเชื่อมั่นเป็นรายตอนปรากฏว่า (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของบุคลากรภายในเทศบาลเท่ากับ 0.91 และ (2) ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของบุคลากรภายในเทศบาล เท่ากับ 0.96 (3) ระดับดำเนินงานของบุคลากรเกี่ยวกับธรรมาภิบาลภายในเทศบาล เท่ากับ 0.91 แต่เมื่อรวมค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 โดยค่า Alpha ที่ได้มีค่าสูงมากที่จะนำแบบสอบถามดังกล่าวไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไปได้ เนื่องจากถ้าค่า Alpha สูงกว่า 0.90 ถือว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สูงมาก⁸

2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ต่อไป

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกสภา ผู้บริหาร ผู้อำนวยการกอง พนักงานเทศบาล และลูกจ้างประจำ มีผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งหมด จำนวน 120 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 30-40 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและมีระยะเวลาทำงานไม่เกิน 10 ปี

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการสูงที่สุด คือ หลักคุณธรรม รองลงมา คือหลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า และหลักธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด

⁸ Tavakol and Dennick, **Making sense of cronbach's alpha**. International journal of medical education 2011, p. 54

คือหลักการมีส่วนร่วม

ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ โดยใช้หลักนิติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านหลักนิติธรรมที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ กระบวนการสรรหาผู้บริหารมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการเอาเปรียบกลุ่มอื่น รองลงมาคือ การออกระเบียบข้อบังคับตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดอย่างเป็นธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรมที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด คือ บุคลากรปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับของเทศบาลและนำมาปฏิบัติกับประชาชนทุกกลุ่มอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรมที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ ผู้บริหารเทศบาลทุกคนมาจากการเลือกตั้งโดยสุจริต รองลงมาคือ กระบวนการส่งเสริมและติดตามการทำงานภายในเทศบาลให้มีความโปร่งใสและสุจริต และหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรมที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด คือ คณะผู้บริหารข้าราชการพนักงานเทศบาลมีการประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักธรรมาภิบาลในด้านความโปร่งใส ที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ ระบบการติดตามประเมินผล หรือจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยตรงในการดำเนินงานของเทศบาล รองลงมา คือ การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาลที่มีระบบและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของเทศบาล และเทศบาลมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและโปร่งใส ตามลำดับ และหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความโปร่งใสที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้ประชาชนรับรู้อย่างทั่วถึงได้แก่ เอกสารงบประมาณ การเปิดรับสมัครบุคลากรและการจัดซื้อ-จัดจ้าง

ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักธรรมาภิบาลในด้านการมีส่วนร่วม ที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รองลงมาคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและร่วมจัดทำแผนพัฒนาประจำปี การส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนและได้ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมกลุ่มและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จ้าง โดยการจัดตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการตามลำดับ และหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักการมีส่วนร่วมที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล

ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักธรรมาภิบาลในด้านความรับผิดชอบ ที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ กระบวนการให้บริการที่เหมาะสมและรวดเร็ว รองลงมาคือ การรับรู้เรื่องราวร้องทุกข์และกระบวนการแก้ปัญหากับประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง กระบวนการพัฒนาการให้บริการด้วยการนำผลการติดตามประเมินการให้บริการมาเป็นแนวทางในการพัฒนา และการจัดการให้บริการแก่ประชาชนนอกสถานที่หรือจัดหน่วยงานเคลื่อนที่เพื่ออำนวยความสะดวก

แก่ประชาชน ตามลำดับ และหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความรับผิดชอบที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด คือ การจัดการบริการสาธารณะได้ครอบคลุมภารกิจทั้งหมดที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักธรรมาภิบาลในด้านความคุ้มค่า ที่มีการบริหารจัดการสูงที่สุด คือ การประเมินผลงานของบุคลากรมีความเป็นธรรมและพิจารณาจากผลงานและคุณภาพของงานที่รับผิดชอบ รองลงมาคือ การให้บริการของบุคลากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การกำหนดค่าตอบแทนแก่บุคลากรมีความสอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพของงานที่รับผิดชอบ เทศบาลมีการวางแผนการกำหนดอัตราค่าจ้างภายในไว้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงานในอนาคต ระบบการพัฒนาบุคลากรสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบ การคัดเลือกและมอบหมายงานแก่พนักงานด้วยการพิจารณาความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ และการกำหนดอัตราค่าจ้างของบุคลากรมีความเหมาะสม กับปริมาณงาน ตามลำดับ และหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่าที่มีการบริหารจัดการต่ำที่สุด คือ กระบวนการส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและตรงตามสายงาน

การเปรียบเทียบธรรมาภิบาลภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน กอง/หน่วยงานที่สังกัด และระยะเวลาในการทำงาน พบว่าบุคลากรภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ที่มีตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกัน มีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของสมาชิกภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และกอง/หน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกันมีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของสมาชิกภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 บุคลากรภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่า ระดับการปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาล จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการสูงที่สุด คือ หลักคุณธรรม รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาล รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกำหนดเป็นนโยบายให้เทศบาลรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ได้ดำเนินการปฏิบัติตาม หากสามารถธรรมาภิบาลส่งเสริมให้เทศบาลเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาลก็จะเป็นประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการพัฒนาชุมชน การพัฒนา การเมืองท้องถิ่น และที่สำคัญปัญหาการทุจริตเบาบางลง⁹ เพราะสิ่งที่ทำลายการบริหารภายในเทศบาลอยู่ขณะนี้คือ การปรับกลยุทธทัศนคติ วิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรภายในเทศบาลให้ไปสู่ราชการยุคใหม่โดยยึดหลักธรรมาภิบาลใน

⁹ อรพินท์ สฟโชคชัย และคณะ, โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2540), หน้า 37

การบริหารภายในเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจวรรณ วันดีศรี¹⁰ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม มีธรรมาภิบาลระดับสูง และสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรมที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ กระบวนการสรรหาผู้บริหารมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการเอาเปรียบกลุ่มอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมาชิกภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ได้ปฏิบัติและดำเนินงาน กระบวนการสรรหาผู้บริหารมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ไม่เอาเปรียบกลุ่มอื่น อย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รหัส แสงผ่อง¹¹ ได้ศึกษากระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี และมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุดคือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรมที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ ผู้บริหารเทศบาลทุกคนมาจากการเลือกตั้งโดยสุจริต ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม จิตสำนึก คุณธรรมและจริยธรรมของประชาชนเพื่อการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรหัส แสงผ่อง¹² ได้ศึกษากระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี และมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุดคือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ

¹⁰ เบญจวรรณ วันดีศรี, การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2549), หน้า บทคัดย่อ

¹¹ รหัส แสงผ่อง, กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2547), หน้า บทคัดย่อ

¹² เรื่องเดียวกัน, บทคัดย่อ

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความโปร่งใสที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ ระบบการติดตามประเมินผล หรือจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยตรงในการดำเนินงานของเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะความร่วมมือจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบล ที่ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ ซึ่งการผนึกกำลังความร่วมมือ ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากการกระจายอำนาจการตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกันนับเป็นกลไกในการตรวจสอบ รวมทั้งถ่วงดุลการบริหารงานของภาคราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิ หลีกภัย¹³ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์กรโดยหลักธรรมาภิบาล พบว่าความโปร่งใสขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังถูกตรวจสอบได้จากหลายกลไก เช่น การตรวจสอบภายในการตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) การตรวจสอบโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) การตรวจโดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สท.) แต่การตรวจสอบที่ดีที่สุดมาจากประชาชนที่มีความรู้ โดยการไม่เลือกพวกที่หวัดคองเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากนี้ความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้น ยังสามารถแสดงได้โดยการใช้สื่อขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังเอง ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังที่ประกาศชื่อผู้เข้าประมูลและผู้ชนะเลิศการประมูลต่างๆ และวารสารองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังที่บอกประชาชนถึงการใช้งบประมาณในด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังอย่างตรงไปตรงมา

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักการมีส่วนร่วมที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พินยา สุนทรวิภาต¹⁴ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ในมาตรา 16(16) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นเครื่องชี้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดจัดทำแผนพัฒนา โดยการร่วมเสนอปัญหาความต้องการ และร่วมเสนอโครงการกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ในรูปแบบกระบวนการประชาคม

¹³ สิทธิ หลีกภัย, อยู่่าปล่อยให้ถูกพาสตึกครองเมือง, สารสังเขปออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561 จากเว็บไซต์ http://dit.dru.ac.th/home /005 Excellent/Benjawn _saraban.doc.2552

¹⁴ พินยา สุนทรวิภาต. ธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, วารสารดำรงราชานุภาพ, 3(1) 2545, หน้า

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาทิพย์ บุญมี¹⁵ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากหลักธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ การมีส่วนร่วม รองลงมาคือ หลักคุณธรรม แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกลไกที่สำคัญในการกระจายอำนาจการพัฒนาสู่ท้องถิ่น การที่การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ภายใต้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการฝึกอบรม เรียนรู้เพิ่มเติม พัฒนาตนเองเกิดความชำนาญในการบริหารการพัฒนา ในการบริหารการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำท้องถิ่น และการได้รับการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกให้อึดต่อการเป็นผู้นำและการบริหารงาน

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความรับผิดชอบที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ มีกระบวนการให้บริการที่เหมาะสมและรวดเร็ว มีทั้งนี้เพราะเทศบาลตำบลนาประดู่ได้ตระหนักถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนมีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ธรรมจักร¹⁶ ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่าสภาพการปฏิบัติงานตามหลัก ธรรมาภิบาล 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักความโปร่งใส เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

การปฏิบัติและดำเนินงานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่าที่มีการบริหารจัดการสูงสุด คือ คือการประเมินผลงานของบุคลากรมีความเป็นธรรมและพิจารณาจากผลงานและคุณภาพของงานที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานได้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล อันเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญสูงสุด มาใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตามภารกิจและบทบาทในการให้บริการสาธารณะและพัฒนา

¹⁵ อ้างอิงแล้ว, การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2553

¹⁶ อ้างอิงแล้ว, การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดแพร่, การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2551), หน้า บทคัดย่อ

ท้องถิ่นให้น้ำอยู่ เพื่อตอบสนองความต้องการประชาชนให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จต่าง ๆ ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะความร่วมมือจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบล ที่ได้มีส่วนร่วมร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ ซึ่งการฝึกกำลังความร่วมมือ ย่อมนำไปสู่การปฏิรูปให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกันนับเป็นกลไกในการตรวจสอบ รวมทั้งถ่วงดุลการบริหารงานของภาคราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ นำไปสู่การมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีทุกระดับ ดังกำหนดในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา ทำให้เทศบาลได้รับรางวัลธรรมาภิบาลจากคณะกรรมการธรรมาภิบาล จังหวัดปัตตานี และมีผลงานดีเด่นตามหลักธรรมาภิบาล เรื่อง การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการประจำปี 2555 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รหัส แสงผ่อง¹⁷ ได้ศึกษากระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี และมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุดคือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบต่อกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรีที่มีเพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี ที่มีตำแหน่งของกรมการปกครองและสมาชิกสภา จำนวนครั้งที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรีและระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบธรรมาภิบาลภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน กอง/หน่วยงานที่สังกัด และระยะเวลาในการทำงาน ตามการวิจัยพบว่าสมาชิกภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ที่มีตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกัน มีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของสมาชิกภายในเทศบาลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ไม่แตกต่างกัน ส่วนสมาชิกภายในเทศบาลตำบลนาประดู่อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และกอง/หน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกันมีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของสมาชิกภายในเทศบาลนาประดู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพพล สุรนัครินทร์¹⁸ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของ

¹⁷ อ่างอิงแล้ว, กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครองและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2547, หน้า บทคัดย่อ

¹⁸ นพพล สุรนัครินทร์, การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547 : บทคัดย่อ

ประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดองค์การบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ประชาชนที่มีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. จากการศึกษาการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่าหลักธรรมาภิบาลที่มีการบริหารจัดการน้อยที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม ดังนั้นเทศบาลควรพัฒนาการดำเนินงานในด้านนี้ให้มากขึ้น เช่น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อมๆ กันของบุคลากรในทุกระดับ เพื่อเสริมสร้างหน่วยงานให้มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดกระบวนการตรวจสอบ และเรียกร้องในกรณีที่เกิดความสงสัยในกระบวนการดำเนินงานของรัฐได้เป็นอย่างดี

2. บุคลากรภายในเทศบาลตำบลนาประดู่ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และกอง/หน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกันมีผลการปฏิบัติและดำเนินงานของสมาชิกภายในเทศบาลนาประดู่ แตกต่างกัน ดังนั้นเทศบาลควรนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารให้มากขึ้น เพื่อให้หน่วยงานมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากสังคม ประชาชนเกิดความเชื่อถือว่าปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชันลดลง ซึ่งสิ่งที่จำเป็นในการบริหารงานของหน่วยงานในภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลนาประดู่. แผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา 5 ปี (พ.ศ.2553-2557). [ออนไลน์]. สืบค้น

เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2555 จากเว็บไซต์ <http://www.napradu.go.th/org/plan>

นพพล สุรศักดิ์รินทร์, การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนม, 2542

เบญจวรรณ วันดีศรี, การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2549

- พิทยา สุนทรวิภาต. ธรรมนูญกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, วารสารดำรงราชานุภาพ, 3(1) 2545, หน้า 23-28
- รหัส แสงผ่อง, กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2547
- วาสนา ธรรมจักร, การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดแพร่, การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2551
- สถาบันพระปกเกล้า, โครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กรไปสู่การปฏิบัติ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548
- สาทิพย์ บุญมี, การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2553
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 48.17 พฤศจิกายน 2542
- สิทธิ หลีกภัย, อย่าปล่อยให้ถุงพลาสติกครองเมือง, สารสัปดาห์ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561 จากเว็บไซต์ http://dit.dru.ac.th/home /005 Excellent/Benjawn _saraban.doc.2552)
- สุวิมล ติรกานันท์, การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551
- อรพินท์ สฟโซคชัย และคณะ, โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540
- Tavakol and Dennick, **Making sense of cronbach's alpha**. International journal of medical education 2011, p. 54